

Theater Na de Dam
Atelier

TWEE VRIENDEN

Thema's: Bombardement, Identiteit, Soldaten, Verzet

Locatie: Apeldoorn, Nederland

Door: Anne-Ruth Groen en Hanna Timmers

Dit verhaal is van Govert Steen en Curt Opolski, twee vrienden die samen naar school gingen in Apeldoorn. Ze wilden allebei na hun eindexamen piloot worden, maar het lot besliste anders: door het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog werden ze in dienst gesteld. Govert in Nederland, maar Curt in Duitsland, omdat zijn vader Duits was en hij nog geen Nederlandse identiteit had. Zo maakte de oorlog van twee vrienden plots tegenstanders. Alleen Govert wordt herdacht op *Nationaal Ereveld Loenen**. Omdat hij geen graf heeft, staat zijn naam in het Gedenkboek deel 39.

PERSONAGES ACTEUR 1
 ACTEUR 2
 ACTEUR 3

ACTEUR 1, 2 en 3 vertellen samen het verhaal aan het publiek. ACTEUR 1 vertelt het verhaal wat algemener, ACTEUR 2 vertelt het verhaal van Govert, ACTEUR 3 vertelt het verhaal van Curt

ACTEUR 1 Dit verhaal gaat over twee beste vrienden
 Over hun passie en over de oorlog

ACTEUR 2 Een verhaal over twee jongens

ACTEUR 3 Doodnormale jongens
 Net zou oud als wij

ACTEUR 1 Govert Steen en Curt Opolski

ACTEUR 3 Die door dezelfde gangen hebben gelopen
 In dezelfde lokalen zaten
 Tijdens saaie wiskundelessen naar buiten naar dezelfde bomen
 keken

ACTEUR 2 Twee jongens die net als wij in Apeldoorn op de Koninklijke HBS

zaten

ACTEUR 1

Twee jongens
Van onze school
Twee vrienden
Die door de oorlog tegenover elkaar kwamen te staan

ACTEUR 2

In 1939 was Govert net zo oud als ik, en zou net als ik eindexamen doen
Bij hem ging het helaas wél door
Want school was voor Govert noodzakelijk kwaad
De lessen interesseren hem weinig
en hij wordt dan ook geregeld uit de klas gezet
om zich te melden bij de directeur
Veel liever speelt Govert op zijn accordeon,
hockeyt hij met vrienden
en maakt hij schaalmodellen van schepen en vliegtuigen

ACTEUR 1

Vliegen is Goverts grote passie
Vaak gaat hij met zijn vriend Curt naar vliegveld Teuge
om daar naar de vliegtuigen te kijken en te leren zweefvliegen

ACTEUR 3

Begin jaren dertig besluiten de ouders van Curt
– zoals zoveel ouders nu ook doen – te scheiden
Daardoor verhuist de Nederlandse moeder van Curt
samen met haar zoon en twee dochters terug naar Nederland
Zo komt de Duitse Curt terecht op de Koninklijke HBS

ACTEUR 1

In die tijd was het nog niet vreemd: een Duitser op school

ACTEUR 3

Al snel wordt Curt beste vrienden met Govert
Beide jongens zijn gegrepen door het vliegen
en na hun vele uren op het vliegveld, delen ze dezelfde droom:
na hun eindexamen piloot worden

ACTEUR 1

Het is 1939, een roerige tijd
Zeker voor twee avontuurlijke jongens die de lucht in willen
Omdat de vader van Curt Duits is
en Curt daarmee op papier ook enkel de Duitse nationaliteit heeft,
is het voor hem niet mogelijk in Nederland zijn opleiding tot piloot
te volgen
Curt moet in dienst, in Duitsland

ACTEUR 2

Govert wordt gevechtspiloot bij de Marine Luchtvaartdienst

ACTEUR 1

Twee vrienden
Plots in twee verschillende legers
Maar op dat moment maakt dat voor hun vriendschap nog niets uit
Het is immers 1939 en nog geen oorlog
En Curt is van plan om als hij eenentwintig wordt
direct Nederlander te worden

Dan staan ze weer aan dezelfde kant
Maar zo ver komt het nooit

ACTEUR 3 In september 1939 breekt de Tweede Wereldoorlog uit
en gaat Curt weer vliegen voor de Luftwaffe
Zijn vader, pro Nazi, is trots op zijn zoon,
maar zijn moeder die niets op heeft met Nazi-Duitsland vindt het
vreselijk
Curt vliegt in een eenpersoons jachtvliegtuig
Het is zijn taak vijandige vliegtuigen neer te schieten
En zo schiet hij in 1940 zijn eerste Britse bommenwerper neer

ACTEUR 2 Kort na zijn eerste militaire vlucht komt Curt nog terug naar
Apeldoorn
Daar zien Curt en Govert elkaar nog even
Voor het laatst
Curt vertrekt vlak daarna met zijn eenheid naar Noorwegen
En als de Duitsers op 10 mei 1940 Nederland binnenvallen
vliegt ook Govert inmiddels voor het Nederlandse leger als
jachtpiloot

ACTEUR 1 De twee jongens
De twee vrienden
Staan door de oorlog met hun legers plots lijnrecht tegenover elkaar

ACTEUR 2 En in die oorlog maakt ook Govert zijn eerste slachtoffers
Al in een van zijn eerste vluchten schiet hij een Duits toestel neer
Hijzelf wordt ook geraakt, maar gelukkig weet hij een noodlanding
op het strand van Scheveningen te maken
Oorlog is vreemd
Je denkt misschien dat het hele leven stilligt
Maar de trams blijken gewoon te rijden
En vanaf Scheveningen neemt Govert gewoon de tram
terug naar vliegveld Ypenburg!

ACTEUR 3 Als Govert in die tram zit, op naar zijn volgende vlucht, is Curt al
gesneuveld
Hij maakt zelfs niet meer mee dat het Duitse leger Nederland
binnenvalt
Op 12 april 1940 wordt zijn toestel voor de kust van Noorwegen
beschoten
Curt verdrinkt in zee
Zijn lichaam wordt nooit gevonden

ACTEUR 2 Maar ook Govert moet vanaf dat moment weten
dat hij in geen geval zijn beste vriend uit de lucht kan schieten,
want al snel na Curts overlijden bereikt dat vreselijke bericht hem
Misschien maakt dat het vliegen makkelijker

ACTEUR 1 Govert wil dolgraag naar Engeland vluchten
om vanaf daar mee te vliegen tegen de vijand

In 1941 lukt hem dat op spectaculaire wijze
Samen met drie anderen steelt hij een watervliegtuig
en vliegt daarmee naar Engeland
Vanaf dat moment vliegt hij mee met de Engelsen, mee met de RAF

ACTEUR 3 Curt vloog voor de Nazi's,
maar zijn moeder heeft al snel na het uitbreken van de oorlog
Joodse onderduikers in huis
En zijn zus Ninette werkt als koerier voor het verzet
Het is levensgevaarlijk werk

ACTEUR 2 Ook Goverts werk is gevaarlijk,
hij heeft meer kans te sneuvelen dan te overleven,
maar toch vliegt hij door
De plicht roept
Het avontuur roept
Maar op 5 juni 1942 wordt zijn vliegtuig geraakt en stort hij neer
Ook Goverts lichaam is nooit gevonden

ACTEUR 1 Govert en Curt
Twee jongens
Twee doodnormale jongens
Twee vrienden met een passie voor vliegen
In tijde van oorlog
Ze sterven
Allebei
Zonder dat iemand hen ooit terugvindt
En wat doet de tijd?

ACTEUR 2 Govert wordt herdacht op vliegveld Teuge

ACTEUR 3 Curt niet

ACTEUR 2 Goverts portret hangt bij ons op school

ACTEUR 3 Dat van Curt niet

ACTEUR 1 Jongens dat waren ze allebei
Doodnormale jongens
Die in onze school door de gangen liepen,
uit het raam staarden en kattenkwaad uithaalden
Zullen we ze ons allebei blijven herinneren?

In 2020 werd deze scène gemaakt en gespeeld in de TV-uitzending van Herdenking Nationaal Ereveld Loenen. De scène was onderdeel van een groter programma, uitgezonden door Omroep Gelderland. De gehele uitzending is terug te zien via <https://www.youtube.com/watch?v=Q3PkbNgtHf0>. De scène, gespeeld door drie leerlingen van de Koninklijke Scholengemeenschap Apeldoorn, begint op 17 minuten.

* **Nationaal Ereveld Loenen**: Nationaal Ereveld Loenen is de laatste rustplaats van bijna vierduizend Nederlandse oorlogsslachtoffers: militairen en burgers. Zij verloren hun leven tijdens de Tweede Wereldoorlog of tijdens gewelddadige conflicten daarna – zoals in voormalig Nederlands-Indië of tijdens internationale (vredes)missies.

De graven op het ereveld liggen bijna onopvallend verspreid over een bosgebied. Hier zijn geen rechte rijen met kruisen, maar graven, ingericht met liggende stenen. Hier liggen de graven van mannen, vrouwen en kinderen: verzetsstrijders, dwangarbeiders, Engelandvaarders, vervolgingslachtoffers, maar ook slachtoffers van de Japanse interneringskampen in Indonesië en militairen die sneuvelden tijdens (vredes)missies in Korea, Libanon, voormalig Joegoslavië, Afghanistan en Mali. Van hen is tachtig procent burger. In de kapel centraal op het ereveld worden honderddertigduizend mensen herdacht die geen aanwijsbaar graf hebben. Bron en meer informatie over Nationaal Ereveld Loenen (onderdeel van de Oorlogsgravenstichting): <https://www.oorlogsgravenstichting.nl/nationaal-ereveld-loenen>